

'Het zicht op de bovenstad is waarlijk schoon, prachtig'

Geraardsbergens landschap bezongen (1851, 1901)

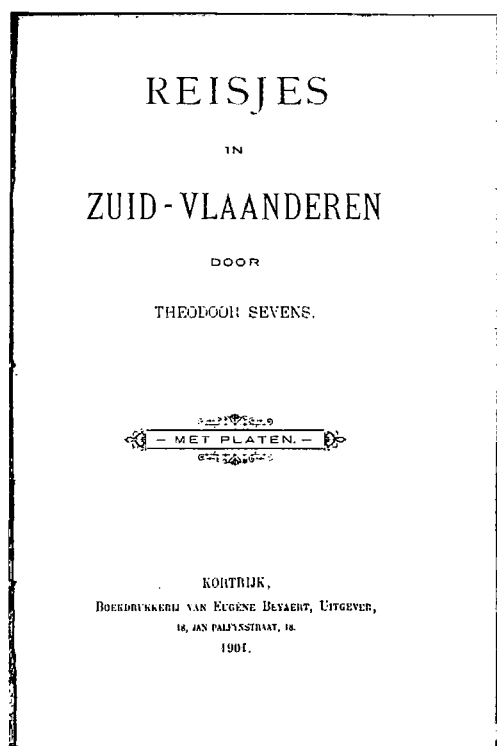
Marc VAN TRIMPONT

Dat het stadje Geraardsbergen door Moeder Natuur begiffigd is met een mooi ogend landschap zal door niemand worden ontkend. Geen wonder dat het door velen, ook door niet-Geraardsbergenaars, is bezongen. Begrijpelijk ook dat het enkele jaren geleden al een ster waard was voor de groene Michelingids. Een godsgeschenk dus om te koesteren.

Weinig Geraardsbergenaars kennen het boek *Reisjes in Zuid-Vlaanderen* ⁽¹⁾; eigenlijk gaat het om een kennismaking met het zuiden van West- en Oost-Vlaanderen. De ontdekkingsreis vangt aan in Kortrijk en gaat verder naar Harelbeke, Zwevegem, Tiegem, de streek rond Kwaremont en de Kluisberg, Oudenaarde en omstreken, Zottegem, Geraardsbergen en omgeving om te eindigen met de streek om en bij Ronse. Het boek van zowat 23 bij 15 cm telt 137 bladzijden waarvan 21 of nagenoeg 16 % van de inhoud gewijd aan Geraardsbergens landschap en geschiedenis. Het werd uitgegeven in Kortrijk in 1901 en is van de hand van Pieter Theodoor Sevens, geboren in Kinrooi op 16 mei 1848 en overleden in Kortrijk op 10 april 1927. Sevens was onderwijzer in Kortrijk en was goed bevriend met Guido Gezelle (1830-1899). Hij schreef geschiedkundige werken, gedichten en kinderliedjes. Veel van zijn gedichten zijn later getoonzet.

'Geeraardsbergen is een lief steedje, gelegen op de helling van de Ouden-berg'

Ziedaar de aanzet van de bijdrage over Geraardsbergen. En een zinnetje verder: *"Het zicht op de bovenstad is waarlijk schoon, prachtig"*. (blz. 82)

Titelpagina van *Reisjes in Zuid-Vlaanderen*

De dag van zijn bezoek aan Geraardsbergen was het warm en helder weer en, vertelt hij: *"Wij verlaten de Markt en beklimmen den Ouden Berg langs eenen smallen, steilen weg, beleid met scherpe steenen. Bijna op de kruin vinden wij eene groote, fraaie herberg, niet ten onrecht 'het Hemelrijk' geheten. Hier zullen wij toeven en nog eens onze oogen verzadigen. Vóór ons blikken wij over heel de stad, over daken en schouwen, over meerschen en velden, verscheidene mijlen ver"* (blz. 88).

Vervolgens schakelt hij even over

naar de lokale geschiedenis, te beginnen met de troepenschouwing van de geallieerde legers, die, in mei 1815 net voor de slag bij Waterloo werd gehouden in de Gaver. En dan trekt hij naar de top van de Oudenberg: *"Achter 'het Hemelrijk' stijgt de berg nog eenige meters. (...). Op het hoogste van den berg rijst eene lieve kapel, toegewijd aan de Troosteres der bedrukten. Oorkonden uit de 13de eeuw maken er reeds gewag van. (...). Bezijden de kapel, doch veel lager, is een vijvertje, altijd goed voorzien van water, en eene arduinen zuil van eenige meters hoogte: het tafeltje van den berg. Aan deze zijde is het landschap even schoon. Wij zoeken Hemelveerdegem, ten oosten van Nederbrakel; Schendelbeke en Idegem, twee dorpen op den Dender; Grimmingen, Onkerzele, Moerbeke en Viane aan den kant van Brabant. Verder steken de torenspitsen van eenige Henegouwsche en Brabant-sche gemeenten slank in de wasemige lucht. In het geheel onderscheiden wij de witte gevels van drie steden en de torentjes van een twintigtal dorpskerken"*. (blz. 89, 90)

Om zijn verrukking over die toch wonderbare Oudenberg kracht bij te zetten, roept hij als het ware een getuige op en hij verwijst daartoe naar Frans Rens' *Nederduitsch Letterkundig Jaarboekje* anno 1851, waarin het lofdicht *Geeraardsberg* van Frans de Beck staat afgedrukt ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Met dank aan ons medelid, tandarts Rudy De Mets uit Zarlardinghe, die ons dit werk ter inzage bezorgde.

⁽²⁾ Sevens heeft het evenwel over een *"dichtstukje dat ons gedeeltelijk te binnen schiet"*. Zijn geheugen liet hem inderdaad in de steek want het gedicht telt eigenlijk niet minder dan 20 strofen.

Frans Rens staat in de Vlaamse Beweging bekend als "Vader Rens" en behoorde tot de intimi van Jan-Frans Willems en F. A. Snellaert. Hij werd geboren in Geraardsbergen op 13 pluviôse XIII (2 februari 1805) en overleed in Gent op 19 december 1874. Hij was ambtenaar bij het Ministerie van Financiën en was tevens actief als letterkundige. (°) Frans de Beck is geboren in Geraardsbergen op 13 oktober 1810 en overleed in Zottegem op 6 december 1879. In 1840 werd hij vrede-rechter van het kanton Zottegem en van 1843 tot 1870 was hij kantonaal inspecteur van de lagere scholen. Gedurende een bepaalde periode was hij ook politiek actief als lid van de Oost-Vlaamse provincieraad en van de gemeenteraad van Zottegem. Verder was hij een tijdlang opsteller bij de Gentse dagbladen *Journal des Flandres* en *Constitutionnel des Flandres*. Van hem zijn meerdere gedichten uitgegeven: *Geeraardsberg* (1851), *De Doofstomme* (1853), *Het Vaderland* (1860), *Slechte Tyd* (1860), evenals een aantal kerstliederen gepubliceerd in de jaren 1852-1877 onder de titel *Dertig Kerstliederen en andere gedichten*. (°)

Geeraardsberg

*Hoe lustig zien wij ginds de wijde
Dendermeerschen
bezet met welig horendvee!
Hoe lieflijk de rivier langs wei en vel-
den kronkelen,
hoe pronkt in 't veld de rijpende oogst!*

*Het oog reikt uren ver. Daar rijzen
vriendensteden
aan noord- en oost- en zuiderkim.
Hier, van den Vlaamschen grond, blik
men in Henegouwe
en ziet men Lessen aan zijn voet.*

*Ik staar, geniet, gevoel... Wat is die
berg heerlijk!
Hoe spreidt de stad zich vóór mij uit!*

*Daar rijzen, boven haar, de torens van
haar kerken;
en 't lang bekende klokgelui*

*Bromt in mijn oor. De markt, waar 'k
in mijn kindsheid speelde,
praalt daar, vooraan, met keurgen
bouw.*

*De school, waar mijne jeugd aan we-
tenschap zich voedde,
rijst ginder in 't verschiet... En hier,*

*Ten top des Ouden bergs, het heilig
kruis, het teeken
van s' menschen redding, in welke
shaitw,
na stillen bedegang, de menigt neer
komt knielen
in tijd, der godsvrucht toegedacht.*

*Hier de kapel, waar ik mijn vreugde,
leed en kommer
tot Godes Moeder spreken kwam;
waar rijke gift getuigt van dankbaar-
heid der rijken
en de arme zijn krukken liet.*

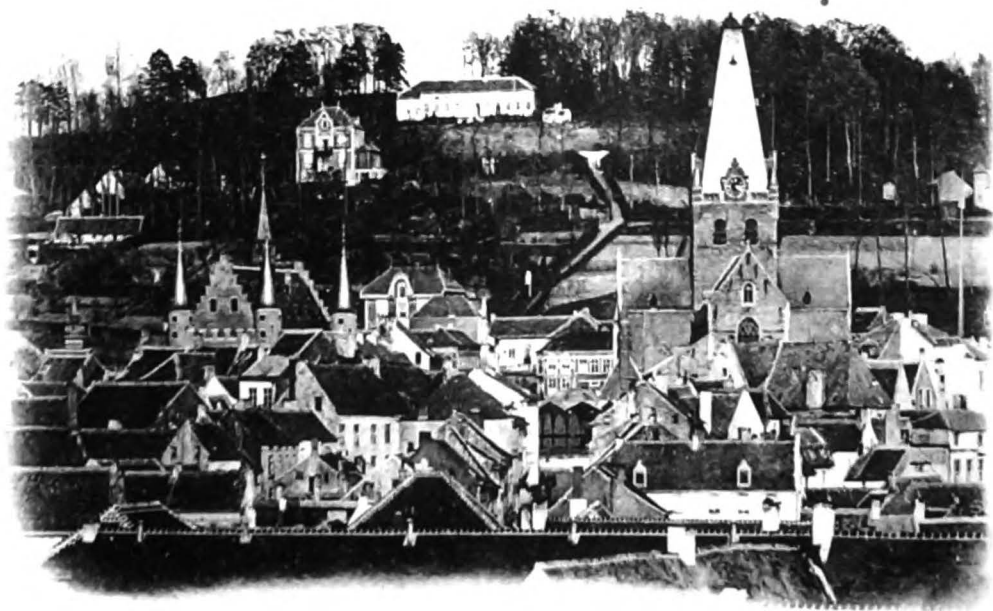
*Kapel, in uw beluik wil ik nog telkens
bidden:*

*"o Moeder Gods, zij steeds mijn troost!
'k Vergeet u nooit! Zoo volge uw mach-
tige bescherming*

mij op mijn gansche levensbaan!"

Sevens heeft het eveneens over de huidige deelgemeenten en ook daar spreekt het fraaie landschap hem aan: "*Tusschen Grimmingen en Geeraardsbegen praalt Onkerzele, een allerliefste plaatsje met eene bevolking van ongeveer 1.700 zielen. De kerk prijkt op eenen heuvel. De huizen staan in de diepte en vormen eenen halven cirkel rondom den tempel. (...) Achter de kerk aanschouwt de wandelaar een heerlijk panorama: de uitgestrekte Dendermeerschen, de torens van Schendelbeke, Op-Hasselt, Idegem, Grimmingen, Pollare, Appel terre, Zandbergen en Ninove, het kasteel van Neder-Boelare, eene menigte hofsteden en molens. Elders daagt het donkere Raspailbosch. Naderbij, tusschen twee heuvelen die met boomen en struiken bewassen zijn, daalt de weg naar den Dender. Voor schilders en dichters is Onkerzele een Eden"*. (blz. 98, 99).

A thing of beauty is a joy for ever, liet de Engelse dichter John Keats (1795-1821) zich eens ontvallen. Wie weet had hij, net als Theodoor Sevens, pas Geraardsbergen bezocht...

(°) Zie meer in J.-L. RENS, *Stamboom van de familie Rens uit Geraardsbergen*, Geraardsbergen, 1971, p. 39, 40.

Deze familiegeschiedenis werd bekroond met "Prijs Familiekunde" van de provincie Oost-Vlaanderen.

(°) F. J. VAN DEN BRANDEN en J. G. FREDERIKS, *Biographisch woordenboek der Noord- en Zuidnederlandsche letterkunde*, 1888-91, p. 41.